

DOI 10.31651/2524-2660-2022-1-73-78

ORCID 0000-0002-9485-6111

УСАТОВА Ірина Анатоліївна

кандидатка педагогічних наук, старша викладачка кафедри теорії і методики фізичного виховання,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: usat_ova@ukr.net

ORCID 0000-0002-2644-2611

ТКАЧЕНКО Вадим Володимирович

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітнього і соціокультурного менеджменту та соціальної роботи,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: tkvadim41@gmail.com

ORCID 0000-0002-4904-7841

ВЕДМЕДЮК Артем Дмитрович

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: art777.81@ukr.net

УДК 378.091.212:374(045)

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТСЬКОЮ МОЛОДДЮ
ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ**

Актуальність полягає у розробці та обґрунтуванні специфіки організації позааудиторної роботи зі студентською молоддю у закладі вищої освіти, описані основні ідеї, досвід та умови організації позааудиторної роботи.

Визначено, що позааудиторна діяльність має потужні можливості для самореалізації студента, оскільки відбувається найбільш тісне міжособистісне неформальне спілкування студентів, культурне збагачення й духовне, професійне та соціальне становлення особистості.

Наведено приклади форм позааудиторної діяльності здобувачів вищої освіти, підкреслено шляхи включення студентів в різні напрямки суспільно-корисних і особистісно-цікавих занять. Доведена ефективність застосування

розробленої методики та доцільність її впровадження у процес професійної підготовки майбутніх фахівців.

З'ясовано, що одним із способів організації ефективного навчання процесу у вищій школі є створення єдиної системи аудиторної і позааудиторної роботи зі студентами.

Визначено, що освітній процес підготовки фахівців, який би відповідав вимогам сучасності, передбачає пошук і відбір відповідних форм та методів організації позааудиторної роботи, які б давали можливість здобувачу вищої освіти самостійно розкривати свої уміння, творчий потенціал, здібності й підитовхували б його до пошуку нових знань, необхідних для формування готовності до професійної діяльності.

Ключові слова: виховання; професійна підготовка; професійна культура; студентське самоврядування; позааудиторна робота; самостійна робота.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку української держави вища освіта спрямована не лише на якісну професійну підготовку фахівця, а й на всебічний розвиток особистості студента.

У «Концепції виховання дітей і молоді в національній системі освіти» наголошується, що вищі навчальні заклади мають здійснювати підготовку свідомої національної інтелігенції, сприяти оновленню та збагаченню інтелектуального генофонду нації, що забезпечить високу ефективність діяльності майбутніх спеціалістів.

Одним зі змістовних етапів процесу підготовки майбутніх фахівців є організація позааудиторної діяльності, що відбувається в позааудиторний час, оптимізуючи особистісний розвиток, поглиблюючи фахові знання й формуючи професійно значущі якості. Реалізація внутрішнього потенціалу особистості студента, побудова внутрішніх і зовнішніх факторів формування професійної культури залежить від успішної організації позааудиторної роботи студентів як процесу їх саморозвитку.

В. Берека наголошує, що останні зміни у вищій школі України вимагають сучасних фахівців, які не тільки володіють професійними знаннями, уміннями та навичками, але й спроможні застосувати їх у повсякденній практичній діяльності, за умов складних (нетипових) ситуацій. Це передбачає формування в стінах навчального закладу всебічно розвиненої особистості, яка здатна постійно вдосконалювати свої професійні здібності, розвивати їх для успішної роботи в межах посади [1, с. 23].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. А. Ніколенко, аналізуючи наукові погляди, характеризує позааудиторну діяльність у ЗВО як систему навчальних і виховних заходів, що є органічним складником освітнього процесу та створює умови для всебічного розвитку, соціального становлення й самореалізації студентів [2, с. 22]. Дослідниця звертає увагу, що позааудиторна діяльність має потужні можливості для самореалізації студента, оскільки відбувається найбільш тісне міжособистісне неформальне спілкування студентів, культурне збагачення й духовне, професійне та соціальне становлення особистості [2, с. 24].

Наукове зацікавлення становлять міркування В. Коваль стосовно того, що позааудиторна діяльність у ЗВО будують не для студентів, а зі студентами, зважаючи на їхні інтереси й можливості. Цю роботу про-

водять у формі різноманітних заходів у групі, на факультеті, у вищому навчальному закладі; вона стимулює формування особистості майбутнього фахівця [3, с. 285]. О. Максимець зауважує, що позааудиторна робота зі студентами у ВНЗ має низку суттєвих переваг порівняно з аудиторною, зокрема: суворя необмеженість у часі, унеможливлене авторитарне керівництво викладачів, об'єднання студентів за інтересами, позитивний вплив на міжособистісні взаємини учасників, сприяння їх самореалізації, спрямованість на розширення й поглиблення професійних знань, організацію творчої діяльності тощо [4, с. 187].

Організація позааудиторної діяльності в підготовці фахівців передбачає самостійну та індивідуальну роботу, що формує вміння опрацьовувати наукові джерела, довідники, енциклопедії, періодичні видання та ін., застосовуючи сучасні інформаційно-комунікаційні технології, які розвивають організованість, актуалізують ініціативність, посилюють творчість у виконанні завдань і розв'язанні проблем.

В. Наумчук зосереджує увагу на тому, що в основі підготовки фахівців має бути самостійна праця суб'єктів навчання із засвоєння накопичених людством знань. У дидактиці вищої школи більшість дослідників (С. Архангельський, В. Загвязинський, В. Козаков, І. Кобиляцький, Р. Нізамов та ін.) вилучає самостійність студентів як обов'язкову умову успішного формування майбутнього фахівця, як один з основних принципів вишівської дидактики, а самостійну роботу студентів – як основний шлях реалізації цього принципу [5, с. 8].

Питання позааудиторної роботи науковці досліджували в різних напрямках. Позааудиторну роботу визначають як чинник формування комунікативної культури студентів (К. Галацян); розвитку творчої обдарованості особистості, її організаторських здібностей (Н. Галєєва, І. Карпова), професійного самовизначення студента (Т. Іванайська); формування і розвитку творчих умінь студентів (О. Медведєва); формування міжособистісних взаємин студентів та їх гуманістичних цінностей (Н. Руденко, О. Тепла).

Актуальними в контексті проблеми вивчення позааудиторної виховної роботи є праці Р. Абдулова, І. Андрєєвої, С. Базарова, І. Беха, О. Винославської, Н. Волкової, В. Коваль, І. Соколової та ін.

Водночас, на сьогодні не створено універсальних теорій, які можна було б покласти в основу організації позааудиторної роботи у вищому навчальному закладі, тому проведення подальших досліджень із метою підвищення ефективності здійснен-

ня виховного процесу в умовах вищого навчального закладу є актуальним і необхідним.

Метою дослідження є аналіз різних форм та методів позааудиторної роботи зі студентами в умовах вищого навчального закладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Позааудиторна робота є логічним продовженням аудиторних занять і проходить паралельно з ними, допомагає студентам успішно навчатися, розвиває ініціативу, сприяє розумовому, фізичному, естетичному вихованню, задовольняє їхні культурні запити та спрямовує їх активність на творчу корисну діяльність.

У Педагогічному словнику позааудиторна робота трактується як спеціально організовані й цілеспрямовані позааудиторні заняття та система пізнавальних і виховних заходів, метою яких є поглиблення та розширення знань, отриманих в умовах навчального процесу, формування творчих здібностей, наукових інтересів, різноманітних умінь і навичок [6, с. 167]. Нам імпонує думка С. Вахтіна, М. Дрогомирецької, котрі наголошують, що позааудиторна робота передбачає опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем або питань, запланованих для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему й пошук додаткової інформації; підготовку до виступу на заняттях; підготовку аналітичного огляду публікацій у фахових та інших виданнях; підготовку й оформлення наочного матеріалу (схем, таблиць, графіків), складання та розв'язання тематичних кросвордів тощо [7, с. 172]. У процесі підготовки майбутніх фахівців використано такі форми організації самостійної роботи: поглиблене опрацювання літератури з теми, добір додаткової інформації; підготовка до виступу на семінарських і практичних заняттях; огляд опублікованих у фахових та інших виданнях статей; підготовка до ділової гри, дебатів, дискусій, розроблення мультимедійних презентацій та ін.

Позааудиторна робота – це процес, в якому переважає елемент самореалізації студентів. Вона дає студентам змогу гармонізувати внутрішні та зовнішні фактори формування професійної культури, створює додаткові умови для реалізації внутрішнього потенціалу, задоволення тих потреб, які в процесі аудиторної роботи не задовольняються. Позааудиторна робота має бути орієнтована на особистість студента [7, с. 173].

Одним із важливих компонентів модернізації системи освіти, що пов'язаний з оновленням змісту, методик і технологій

організації професійної підготовки, на думку В. Жигір'я, є індивідуалізація навчання, яка не лише забезпечує збереження, але й сприяє розвитку індивідуальності особистості [8, с. 108]. За висловом автора, під індивідуалізацією навчання розуміють удосконалення самостійної навчальної діяльності відповідно до індивідуальних здібностей того, хто навчається, що обов'язково контролює й корегує викладач [8, с. 110].

У процесі підготовки важливо індивідуалізувати навчання, тобто взяти до уваги наявність знань, психологічних і психічних особливостей студента, його природних нахилів. Індивідуальна робота має на меті формування в майбутніх фахівців креативного мислення, навичок дослідження, спроможності адекватно реагувати на понад швидкі інформаційні потоки, оволодіння стилем наукового мислення [8, с. 113].

Серед науковців немає єдиної думки щодо визначення сутності поняття «позааудиторна діяльність» і, відповідно, її видів. Для прикладу, В. Жигір'я [8] індивідуальними формами позааудиторної роботи вважає роботу з навчальною, довідниковою, науковою, науково-популярною літературою, складання конспектів; роботу з електронними підручниками та посібниками; роботу в електронній мережі Інтернет; підготовку повідомлень, рефератів, курсових робіт; складання та виконання завдань; укладання та розв'язування кросвордів, ребусів, створення плакатів тощо.

Н. Волкова [9] визначає такі напрями позанавчальної діяльності у ВНЗ: науково-дослідницька, суспільно-політична, художньо-естетична, трудова, історико-культурна й етнографічна, фізкультурно-спортивна, організаційно-управлінська, що відповідають специфіці стадій соціалізації студентської молоді. Провідне значення в позанавчальній діяльності, на думку дослідниці, має змістовний компонент, оскільки йому властиво змінюватись залежно від традицій ВНЗ та фаху майбутнього спеціаліста. Автор пропонує авторську структуру позааудиторної діяльності студентів, у якій виокремлює чотири групи:

- самостійна робота з підвищення професійного рівня (конспектування першоджерел, підготовка до лекцій і семінарів, виконання курсових робіт, читання спеціальної літератури);

- участь у створенні культурних цінностей (суспільна робота, заняття на факультеті суспільних професій, науково-дослідницька діяльність, участь у художній самодіяльності, любительські й творчі заняття);

- засвоєння культурних цінностей (читання художньої, документальної і науково-технічної літератури, періодики, прослу-

ховування музичних записів, перегляд кіно, вистав, концертів, відвідування музеїв, виставок, лекцій, зустрічі з письменниками, артистами, художниками);

– відпочинок і розваги (заняття спортом, зустрічі із друзями, знайомими, родичами, відвідування розважальних закладів, зустрічі з коханою людиною, прогулянки містом, заміські виїзди тощо, настільні ігри, бездіяльний відпочинок, «байдикування»).

У межах індивідуальної роботи варто виокремлювати творчі й індивідуальні навчально-дослідницькі завдання. У ході виконання ІНДЗ студенти могли провадити таку діяльність: інтелектуальна (дослідження й порівняння певних оздоровчих систем, аналіз педагогічних явищ); креативна (використання теорії та нових ідей в практичному самостійному творчому пошуку); інформаційно-аналітична (застосовування логіки фактів і переконливої аргументації, обстоювання ідеї і т.п.) Отже, зростання рівня знань студентів, формування вмінь самостійно мислити та ухвалювати рішення – важливий результат самостійної й індивідуальної роботи студентів.

У межах окресленої проблеми необхідно акцентувати на тому, що якісна підготовка майбутніх фахівців вирізняється низкою характерних особливостей виконання індивідуальних завдань. Особливо вагомим етапом у підготовці студентів є практика, що допомагає студентам опанувати сучасні методи наукових досліджень, набути професійних якостей особистості в поєднанні з практичною реалізацією новітніх технологій. Виконуючи індивідуальні завдання під час практики, студенти розвивають навички й уміння, потрібні для самостійного досягнення науково-виробничих та організаційних цілей, посилюють практичну діяльність, розширюють власний світогляд, активізують ініціативність і цілеспрямованість.

На думку Н. Волкової, позааудиторна виховна робота передбачає: формування в студентів національного світогляду, засвоєння ними системи цінностей (загальнолюдських, національних, громадянських, родинних, особистого життя); розв'язання завдань професійного виховання; професійно-орієнтаційну, інформаційно-просвітницьку, культурно-виховну допомогу студентам; розвиток їхніх творчих та інтелектуальних здібностей; залучення до різноманітної позааудиторної діяльності за інтересами, участь у культурно-освітній, спортивно-оздоровчій та інших видах діяльності; участь у громадських, культурно-освітніх, культурно-виховних заходах на рівні студентських академічних груп, факультетів, інститутів; роботу з активом ку-

рсу, факультету, університету: виховання навичок організаторської роботи з колективами академічних груп; сприяння роботи рад студентського самоврядування в гуртожитках, на факультетах [9, с. 34–35].

Серед інтерактивних методів виховання студентів, які поширені у виховній практиці вищих навчальних закладів, ми визначили дискусії в стилі телевізійного ток-шоу, дискусії у формі симпозіуму, сократівські діалоги, дебати, моделювання конкретних ситуацій, метод можливих варіантів («Дерево рішень», «Мозкова атака», метод проектів, метод кейсів, тренінги та ін.). У позааудиторній виховній роботі дієвими є такі форми роботи зі студентською молоддю: колективні, індивідуальні та групові (круглі столи, рольові ігри, тренінги, моделювання, «Дискусійні гойдаки»), які передбачають опанування студентами різних способів поведінки.

Україні необхідно навчити студента самостійно керувати освітньою діяльністю, розвинути системний стиль мислення, зосередити зусилля не на запам'ятовування навчального матеріалу, а на його осмислення. Такий підхід дасть змогу підвищити успішність, посилити мотивацію навчання, активувати інтерес до обраної професії та екстраполювати знання в практичний вимір.

П. Джуринський зазначає, що мета практики полягає у формуванні професійних умінь та особистісних якостей фахівця, що допомагають провадити основні види фахової діяльності; в оволодінні сучасними методами, формами організації та знаряддями праці вчителя фізичної культури; у розвитку професійних умінь і навичок для ухвалення самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних умовах; у вихованні потреби систематично оновлювати свої знання, вести наукові дослідження і творчо застосовувати отримані знання в практичній діяльності [10, с. 300].

О. Гауряк, О. Киселиця зауважують, що педагогічна практика є основним критерієм сформованості педагогічної культури майбутнього вчителя, тому що саме в діяльності, у взаємодії з учнями можна переконатися у своїх досягненнях та окреслити перспективи [11, с. 34]. Педагогічна й виробнича практика повинні мати активний характер; бути наскрізними і ґрунтованими на засвоєнні теоретичних понять дисциплін блоку професійної підготовки; передбачати формування й розвиток усіх структурних компонентів готовності майбутніх фахівців [11, с. 34]. Студенти, які проходять практику, обов'язково отримують завдання від методиста – керівника цього виду практики, що передбачає про-

ведення низки заходів: навчальні заняття різних видів, спортивно-мистецький захід, спортивно-оздоровчий захід, профілактичні заходи та виховні заходи [11, с. 35].

О. Остапенко наголошує, що практика є однією з форм організації навчального процесу у вищій школі, дидактичні цілі якої скеровані на формування професійних умінь і навичок; розширення, закріплення, узагальнення та систематизацію знань через їх застосування в реальній діяльності [12, с. 128]. На наш погляд, завдяки практиці студенти не лише поглиблюють знання, опановані в розрізі теоретичного навчання, а й здобувають нові знання, джерелом яких слугує власна діяльність.

Одними з найсерйозніших проблем, з якими стикаються організатори позааудиторної роботи, є недостатність ресурсів та фінансування. Деякі види позааудиторної роботи потребують приміщень визначеного типу (спортзали, театральні зали, арт-студії), фахового обладнання (комп'ютери, друкарське обладнання, музичні інструменти) чи транспорту (поїздки, екскурсії). Для проведення літніх таборів та зборів-походів потрібні не тільки кошти, але й неабиякі організаторські ресурси. Така діяльність має бути заздалегідь включена до бюджету університету і розглядатися як невід'ємна частина його діяльності [12, с. 128].

Загалом позааудиторну роботу можна поділити на професійно та соціально спрямовану. До першої категорії відносяться участь у наукових гуртках, студентському науковому товаристві, дослідницьких проєктах, олімпіадах, конференціях. Така діяльність носить фаховий характер, об'єднує студентів подібних спеціальностей, проходить під керівництвом або наглядом викладача-куратора та вимагає від студентів чималих зусиль, послідовності, цілеспрямованості та вмотивованості. Позааудиторна робота другої категорії носить більш загальний, виховний характер і може поєднувати студентів різних спеціальностей. До неї відносяться, наприклад, спортивні секції, театральні та танцювальні групи, екскурсії, відвідування виставок та музеїв тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Позааудиторна діяльність за визначеними напрямками сприяла саморозвитку й самореалізації студентів, поглибленню уявлення про себе як про особистість і професіонала, оскільки передбачала добровільний вибір студентом певного виду такої діяльності, який ґрунтується на особистісно значущих мотивах, активності молодшої людини, ініціативності, самостійності та творчості, відповідальності, реф-

лексивній діяльності, інтерактивній взаємодії викладача і студента.

Навички і досвід, набуті студентами завдяки позааудиторній роботі, приносять їм додаткові переваги перед конкурентами при працевлаштуванні. Така діяльність формує необхідні якості – вміння працювати у команді, обов'язковість, відповідальність, лідерські навички – саме те, що цінують роботодавці. Вдале та доцільне поєднання різних форм і методів позааудиторної роботи сприяє гармонійному розвитку особистості студента, формуванню у нього професійних умінь і навичок, розвиток особистісних соціально-важливих цінностей та якостей.

Позааудиторна робота буде ефективною, якщо чітко окреслено мету та її завдання, визначено зміст, оптимально підбрано методи, засоби, форми реалізації цього змісту та здійснюється з дотриманням принципів виховання. З огляду на це, об'єктивною потребою вищої освіти є необхідність створення сприятливих умов для самореалізації і розвитку кожного студента, урахування індивідуальних запитів та інтересів, стимулювання внутрішньої потреби до формування успішної особистості, здатної самореалізуватися в соціумі як професіонал, громадянин, сім'янин, носій культури.

Подальшого дослідження потребує вивчення форм та методів позааудиторної роботи в університетах Європи та США та аналіз можливої імплементації позитивного досвіду в університетах України.

Список бібліографічних посилань

1. Берек В.Є. Модульний принцип організації позааудиторної навчальної діяльності студентів. *Педагогічний дискурс*, 2012. Вип. 12. С. 22–28.
2. Ніколенко А.М. Поняття позааудиторної діяльності у соціально-педагогічному аспекті. *Вісник Дніпропетровського ун-ту імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*, 2013. № 1. С. 21–25.
3. Коваць В. Ю. Система позааудиторної діяльності студентів вищих навчальних закладів. *Збірник наукових праць. Серія: Педагогічні науки* [Херсон], 2009. Вип. 55. С. 282–286.
4. Максимець О.Б. До питання організації позааудиторної роботи студентів вищих навчальних закладів. *Управління в освіті: зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф.* (14–16 квітня 2011 року). Львів: Львівська політехніка, 2011. С. 186–187.
5. Наумчук В.І. Професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури в процесі самостійної роботи зі спортивних ігор : автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Тернопіль: Тернопільський державний педагогічний ун-т ім. В. Гнатюка, 2002. 19 с.
6. Педагогічний словник / за ред. М.Д. Ярмаченка. Київ: Педагогічна думка, 2001. 516 с.
7. Вахтін С.Р., Дрогомирецька М.І. Інноваційні технології організації самостійної роботи майбутніх фахівців. *Управління якістю діяльності вищого навчального закладу за міжнародними стандартами менеджменту ISO 9001 : 2008 : досвід впро-*

вадження та напрями удосконалення: матеріали XXXV Міжнар. наук.-метод. конф. (25–26 березня 2010 р.). Полтава: РВВ ПУСКУ, 2010. Ч. 2. С. 172–174.

8. Жигір В.І. Індивідуалізація професійного навчання менеджерів освіти у ВНЗ. *Вісник Запорізького національного ун-ту. Серія: Педагогічні науки*, 2012. № 2 (18). С. 107–113.
9. Волкова Н.П. Педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид., доп. Київ: Академвидав, 2007. 615 с.
10. Джуринаський П.Б. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної професійної діяльності: монографія. Одеса: Лерадрук, 2012. 421 с.
11. Гауряк О.Д., Киселиця О.М. Формування педагогічної культури майбутніх учителів фізичної культури в процесі фахової підготовки у ВНЗ. *Вісник Запорізького національного ун-ту. Серія: Фізичне виховання і спорт*, 2012. № 2 (8). С. 27–35.
12. Остапенко Г.О. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язберезувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ: Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 272 с.

References

1. Bereka, V.E. (2012). Modular principle of organization of extracurricular educational activities of students. *Pedagogical discourse*, 12: 22–28.
2. Nikolenko, L.M. (2013). The concept of extracurricular activities in the socio-pedagogical aspect. *Bulletin of Dnipropetrovsk University named after Alfred Nobel. Series: Pedagogy and Psychology*, 1: 21–25.
3. Koval, V.Yu. (2009). System of extracurricular activities of students of higher educational institutions. *Collection of scientific works. Series: Pedagogical sciences [Kherson]*, 55: 282–286.
4. Maksymets, O.B. (2011). To the question of organization of extracurricular work of students of higher ed-

ucational institutions. *Management in education: coll. materials V International Scientific-practical Conf.* (April 14–16, 2011). Lviv: Lviv Polytechnic. P. 186–187.

5. Naumchuk, V.I. (2002). Professional training of future teachers of physical culture in the process of independent work on sports games: Abstract of PhD dissertation. Ternopil: Ternopil State Pedagogical University named after V. Hnatyuk. 19 p.
6. Pedagogical Dictionary (2001). In M.D. Yarmachenko (ed.). Київ: Pedagogical thought. 516 p.
7. Vakhtin, S.R., Drogomiretskaya, M.I. (2010). Innovative technologies for the organization of independent work of future professionals. *Management of the quality of higher education according to international management standards ISO 9001:2008: implementation experience and areas of improvement: materials XXXV International. scientific method. conf.* (March 25–26). Poltava. 2: 172–174.
8. Zhigir, V.I. (2012). Individualization of professional training of education managers in universities. *Bulletin of the Zaporozhye National University. Series: Pedagogical sciences*, 2(18): 107–113.
9. Volkova, N.P. (2007). *Pedagogy: textbook*. 2nd ed., ext. Kyiv: The academy published. 615 с.
10. Dzhurinsky, P.B. (2012). Theoretical and methodological principles of training future teachers of physical culture to health-preserving professional activities: monograph. Odessa: Leradruk. 421 p.
11. Gauryak, O.D., Kiselytsia, O.M. (2012). Formation of pedagogical culture of future teachers of physical culture in the process of professional training in universities. *Visnyk of Zaporizhzhya National University. Series: Physical Education and Sports*, 2(8): 27–35.
12. Ostapenko, G.O. (2013). Formation of readiness of future teachers of physical culture to the organization of health-preserving educational environment of comprehensive school: Theses of PhD dissertation. Kyiv: Kyiv University named after B. Hrinchenko. 272 p.

USATOVA Iryna

Ph.D in Pedagogy, Senior Teacher of the Department of Theory and Methods of Physical Education, Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

TKACHENKO Vadim

Ph.D in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Educational and Socio-Cultural Management and Social Work, Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

VEDMEDIUK Artem

Ph.D in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Physical Education, Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

ORGANIZATION OF EXTRACURRICULAR WORK WITH STUDENT YOUTH AS A CONDITION FOR IMPROVING THE EFFICIENCY OF THE EDUCATIONAL PROCESS

Summary. The relevance lies in the development and justification of the specifics of the organization of extracurricular activities with young students in higher education, describes the basic ideas, experience and conditions for the organization of extracurricular activities. It is determined that extracurricular activities have powerful opportunities for student self-realization, as there is the closest interpersonal informal communication of students, cultural enrichment and spiritual, professional and social development of the individual. Examples of forms of extracurricular activities of higher education seekers are given, ways of inclusion of students in various directions of socially useful and personally interesting occupations are underlined. The efficiency of application of the developed technique and expediency of its introduction in the process of professional training of future specialists is proved. It was found that one of the ways to organize

effective learning process in higher education is to create a unified system of classroom and extracurricular work with students.

It is determined that the educational process of training, which would meet the requirements of modernity, involves finding and selecting appropriate forms and methods of extracurricular activities that would enable the applicant to independently disclose their skills, creativity, abilities and encourage him to seek new knowledge necessary for the formation of readiness for professional activity.

Keywords: education; professional training; professional culture; student self-government; extracurricular work; independent work.

Одержано редакцією 03.02.2022
Прийнято до публікації 22.02.2022